

Wstęp

Zdarzyć się mogło.

Zdarzyć się musiało.

Zdarzyło się to wcześniej. Później.

Bliżej, Dalej.

(W. Szymborska, *Wiersze wybrane*, Kraków 2004, s. 159)

Od 10 lat ukazuje się zeszyt naukowy *Cywilizacja i Polityka*, redagowany w Zakładzie Nauki o Cywilizacji Uniwersytetu Gdańskiego. Jego poprzedniczką były ukazujące się przez osiem lat zeszyty naukowe pt. *Cywilizacje w czasie i przestrzeni*. Ich założeniem wydawniczym była prezentacja wyników badań z szeroko rozumianej nauki o cywilizacji oraz odniesień politologicznych (nauk o polityce). Starano się dowodzić, że historia, geografia człowieka, socjologia, politologia i filozofia są korzeniami humanistycznymi nauki o cywilizacji. Dają one tej dyscyplinie nauki *input* czyli wkład informacji, które holistycznie scalone i przetworzone tworzą istotę dociekań poznawczych. *Output*, czyli oddziaływanie na otoczenie zawiera się w wypracowaniu wzorów metodologicznych, m.in. dotyczących postrzegania zjawisk prawnych, politycznych, ekonomicznych w długim horyzoncie czasowym, jak też ich holistycznego oglądu. W interpretacji cywilizacyjnej rzeczywistości kulturowej istotne znaczenie przywiązuje się do posługiwania się kategoriami *czas i przestrzeń*.

W badaniach cywilizacyjnych nośne jest rozpoznawanie rzeczywistości pozostającej w toku stawania się, a w tym budowa scenariuszy przyszłości. Nauka o cywilizacji orientuje się na poszukiwanie sensu dziejów, ujawnia ład w czasie i przestrzeni, zwracając uwagę na zmiany rozwojowe, współczesne przemiany cywilizacyjne, tj. budowę jednoczesną ładu globalnego oraz generowanie dywersyfikacji życia kulturowego. W rozpoznawaniu tej rzeczywistości zwraca się uwagę na różnorodne pozytywne skutki postępu naukowo-technicznego, międzynarodowych rozwiązań prawnych, edu-

kacji ukierunkowanej na rozumienie wektorów przemian kulturowych, ale również analizuje się na ich negatywne przejawy, m.in. powodujące dehumanizację stosunków międzyludzkich, degradację intelektualną szerokich kręgów społeczeństwa, czy też różne patologie życia społecznego. Postrzega się, że tempo zmian oraz różnorodność wpływów i nacisków, jakim podlegają ludzie, powodują niszczenie tradycyjnych struktur społecznych i działają dezintegrująco na stosunki międzyludzkie i wzorce kulturowe. Technika, a przede wszystkim nowoczesne środki komunikowania zmieniają oblicze współczesnego świata, perspektywy życiowe ludzi, wpływają na kondycję psychiczną człowieka.

Cywilizacyjne rozpoznanie zjawisk i procesów przeszłości i teraźniejszości stało się ważnym polem badań naukowych Profesora Andrzeja Piskozuba, który ich zarys przedstawił w studium pt. *Elementy nauki o cywilizacji* (Gdańsk 1992), a następnie pogłębił go w wielu opracowaniach, m.in. w *Między historiozofią a geozofią. Szkice z filozofii czasoprzestrzeni ludzkiej* (Gdańsk 1994), *Polska w cywilizacji zachodniej* (Gdańsk 1995), *Cywilizacje w czasie i przestrzeni* (Gdańsk 1996). W 1989 r. dzięki staraniom Profesora wprowadzono do edukacji akademickiej przedmiot *Elementy nauki o cywilizacji*, a w 1992 r. na Wydziale Nauk Społecznych utworzono Katedrę Nauki o Cywilizacji. Edukacja (z zakresu nauki o cywilizacji) stała się obowiązkowa na kierunku studiów politologicznych. W nowo utworzonej Katedrze podjęli pracę naukowo-dydaktyczną politolodzy, historycy, ekonomiści, ujawniający w zainteresowaniach badawczych postrzeganie zagadnień cywilizacyjnych. Wśród nich wyraźnie zaznaczyła swą obecność Profesor Urszula Świętochowska, autorka m.in. takich studiów, jak: *Przemiany cywilizacji współczesnej* (Toruń 1996), *Patologie cywilizacji współczesnej* (Toruń 1998), *Systemy edukacyjne cywilizacji przełomu XX i XXI wieku* (Toruń 2000).

W bieżącym, 2012 r. przypada 80 rocznica urodzin Tych zasłużonych Profesorów dla rozwoju nauki o cywilizacji na Uniwersytecie Gdańskim. Kierując do Zaczynnych Profesorów słowa uznania i podziękowań za szczepienie zainteresowania tą dyscypliną nauki, Redakcja *Cywilizacji i Polityki* powzięła ideę przypomnienia ogniw Ich aktywności naukowej, organizacyjnej i dydaktycznej.

W prezentowanym zeszycie zamieszcza się studia i opracowania dotyczące różnorodnych zjawisk i procesów życia kulturowo-cywilizacyjnego. Wskazuje się na znaczenie ujęć teoretycznych w rozpoznawaniu rzeczywistości kulturowej, a w tym społeczno-politycznej. Podkreśla się wagę i znaczenie w uprawianiu nauki, wzorów, modeli, paradygmatów. Z cywilizacyjnego punktu widzenia podkreśla się znaczenie ujęć systemowych rozpoznawanej rzeczywistości. Zwraca się w analizie uwagę na zjawiska i procesy dokonujące się w długim procesie dziejowym oraz zachodzące w rzeczywistości współczesnej unifikacji świata. Ujawnia się nowe zjawiska polityczne występujące w środowisku międzynarodowym oraz w Polsce.

Autorzy poszczególnych tekstów są pracownikami naukowo-dydaktycznymi Uniwersytetu Gdańskiego oraz innych trójmiejskich uczelni, jak też niektórych ośrodków akademickich z kraju.

Oddając do rąk czytelnicznych tom 10 *Cywilizacji i Polityki*, żywimy nadzieję, że zawarte w nim teksty spotkają się z przychylną recepcją zwłaszcza społeczności akademickiej interesującej się współczesnymi przemianami cywilizacji oraz rzeczywistością polityczną.

R e d a k c j a

Gdańsk, październik 2012 r.